COMENIUS: ACTA FACULTATIS IURIDICAE UNIVERSITATIS COMENIANAE
Tomus XLV
2/2026

PRINCÍP PREDNOSTI OČAMI SDEÚ – SME SVEDKAMI (R)EVOLÚCIE?[1]

Bc. Michal Hyben[2]

hyben6@uniba.sk

doc. JUDr. Mária T. Patakyová, PhD.[3]

maria.patakyova2@flaw.uniba.sk

Univerzita Komenského v Bratislave, Právnická fakulta
Ústav európskeho práva

Princíp prednosti očami SDEÚ – sme svedkami (r)evolúcie?
Princíp prednosti je jedným zo základných princípov tvoriacich právo EÚ. Bol rozpoznaný Súdnym dvorom Európskych spoločenstiev a neskôr postupne akceptovaný (aj keď často s výhradami) aj zo strany súdov členských štátov. Princíp prednosti sa etabloval ako aplikačná prednosť, kedy má norma práva EÚ prednosť pred normou vnútroštátnou v danom prípade. Tento koncept nie je imúnny voči zmenám, pričom vidíme príklady nesúhlasu s týmto konceptom zo strany niektorých členských štátov, ako aj vývoj samotného konceptu v judikatúre SDEÚ. Tento článok sa zaoberá druhým menovaným, pričom si kladie za cieľ zodpovedať otázku, či dochádza v judikatúre SDEÚ po roku 2020 k posunu v definovaní princípu prednosti. Za účelom zodpovedania sa pozrieme na tradičné chápanie tohto konceptu v judikatúre SDEÚ, prezentujeme vybrané rozhodnutia z ostatného obdobia a porovnáme, či došlo k posunu v chápaní princípu prednosti.

[1] Autori vyhlasujú, že tento článok nebol finančne podporený ani motivovaný žiadnou treťou osobou. Nástroje generatívnej AI boli použité iba na účely prekladu, pričom tieto výstupy boli upravené autormi, a asistencie pri tvorbe rešerší.

[2] Tento článok je inšpirovaný bakalárskou prácou autora s názvom *„Princíp prednosti práva EÚ a jeho interpretácia ústavnými súdmi vybraných členských štátov“.*

[3] Vyhlasujem, že občasne pracujem pre advokátske kancelárie ako konzultantka, avšak tento článok nebol napísaný ani podporený žiadnou treťou osobou.

Zastávame názor, že interpretácia SDEÚ je skôr reaktívna a pravdepodobne nedochádza k revolúcií v princípe prednosti.

Principle of Primacy According to the CJEU – Are We Witnessing a (R)Evolution?

The principle of primacy is one of the fundamental principles of EU law. It was recognized by the Court of Justice of the European Communities and was later gradually accepted (albeit often with reservations) by the courts of the Member States as well. The principle of primacy has been established as a rule of application, whereby a provision of EU law takes precedence over a provision of national law in a given case. This concept is not immune to change, while we see examples of disagreement with this concept on the part of some Member States, as well as the evolution of the concept itself in the case law of the CJEU. This article focuses on the latter, aiming to answer the question of whether there has been a shift in the definition of the principle of primacy in the case law of the CJEU since 2020. To answer this question, the article examines the traditional understanding of this concept in the case law of the CJEU, presents selected decisions from the recent period and explores whether there has been a shift in the understanding of the principle of primacy. We believe that the CJEU's interpretation is rather reactive and that there is likely no revolution in the principle of primacy.

Kľúčové slová: princíp prednosti práva EÚ, nulita vnútroštátneho aktu, ochrana nezávislosti súdov, hodnotový konštitucionalizmus

Keywords: principle of primacy of EU law, nullity of national law, judicial independence protection, value constitutionalism

https://doi.org/10.46282/afi.2026.2.05

Úvod

Princíp prednosti práva EÚ je významným aplikačným princípom. Hoci v pôvodnom znení zakladajúcich zmlúv o tomto princípe nie je explicitná zmienka, vtedajší Súdny dvor Európskych spoločenstiev ho rozpoznal z ducha zakladajúcich zmlúv, resp. ich jedinečnej povahy[4].

[4] *„Zo všetkých týchto zistení vyplýva, že voči právu prameniacemu zo Zmluvy ako nezávislého zdroja práva, nemožno teda z dôvodu jeho špecifickej a jedinečnej povahy odporovať na základe vnútroštátneho právneho predpisu cestou súdnych orgánov bez toho, aby nestratilo svoj komu nitárny charakter a aby nebol spochybnený právny základ samotného*

Napriek tomu, že prvé rozhodnutie výslovne pojednávajúce o tomto princípe je z roku 1964, princíp bol v nasledujúcich rokoch a desaťročiach predmetom významného vývoja.

Ako odpoveď na tento vývoj zo strany SDEÚ[5], predovšetkým vo vzťahu k aplikácii princípu prednosti aj na ústavnoprávne normy, bola reakcia ústavných súdov členských štátov, z ktorého asi najviac je známy pohľad Spolkového ústavného súdu vo veci *Solange I* a S*olange II*[6]. Mohlo by sa teda zdať, že vec je uzavretá a prípadné spory budú presunuté skôr do akademickej roviny. Opak je však pravdou.

Vývoj vo vzťahu k princípu prednosti je možné identifikovať v dvoch líniách. Prvá línia vývoja sa týka vzťahu členských štátov k princípu prednosti, pričom je možné pozorovať buď zmeny zo strany akceptácie princípu prednosti súdnymi inštitúciami členských štátov alebo ústavodarnými inštitúciami prejavujúcimi sa v zmenách textácii ústav. Od tejto línie článok abstrahuje a venuje sa druhej línii, a síce vývoju princípu prednosti v judikatúre samotného SDEÚ.

Článok si kladie nasledujúcu otázku: dochádza v judikatúre SDEÚ po roku 2020 k posunu v definovaní princípu prednosti? Za účelom zodpovedania tejto otázky článok najprv etabluje, ako sa vyvinulo chápanie princípu prednosti zo strany SDEÚ (resp. jej predchodcu) v prvých desaťročiach integrácie, a následne sa venuje vybraným recentným rozhodnutiam. Z metodologického hľadiska je vystavaný primárne na analýze textu rozhodnutia, doplneného o analýzu komentárov členov vedeckej komunity.

Článok je teda štruktúrovaný nasledovne. V prvej časti sa venujeme stručnej prezentácií ťažiskových rozhodnutí, ktoré kriticky hodnotíme aj s odkazom na názory akademickej obce. Druhá časť je venovaná detailnejšej analýze vybraných štyroch rozhodnutí z ostatného obdobia, ktoré prezentujeme čo do faktickej aj právnej stránky a následne analyzujeme s ohľadom na nóvum, ktoré prinášajú. V závere práce zhŕňame poznatky, ku ktorým sme dospeli a odpovedáme na položenú otázku.

Spoločenstva.“ Rozsudok Súdneho dvora EHS z 15. júla 1964 vo veci 6/64 (*Costa v ENEL*) ECLI:EU:C:1964:66.

[5] Skratku SDEÚ používame na označenie Súdneho dvora EÚ. Autori sú si vedomí toho, že ide o inštitúciu EÚ zahŕňajúcu dva súdy: Súdny dvor a Všeobecný súd.

[6] Rozhodnutie Spolkového ústavného súdu Nemecka z 29. mája 1974 vo veci 37 BVerfGE 271 (*Solange I*) a Rozhodnutie Spolkového ústavného súdu Nemecka z 22. októbra 1986 vo veci 73 BVerfGE 339 (*Solange II*).

1 Tradičné chápanie princípu prednosti

V prvej časti sa článok zameriava na rozbor rozhodnutí, ktoré položili základy tohto aplikačného princípu s cieľom spoznať, aký účel tento princíp tradične plnil, ako Súdny dvor tento princíp vytvoril a aké argumenty tvoria jeho opodstatnenie. S cieľom poskytnúť užitočný základ pre nasledujúcu analýzu judikatórnej evolúcie, sa taktiež oboznámime s vybranou doktrinálnou kritikou argumentácie Súdneho dvora.

Síce dnes sa priamy účinok a prednosť považujú za nevyhnutné zásady práva EÚ, v čase, keď ich Súdny dvor judikoval, o nich nebola v texte zakladajúcich zmlúv Spoločenstva ani zmienka. V tom čase sa na komunitárny právny poriadok hľadelo ako na štandardné medzinárodné právo a bolo všeobecne prijaté, že určenie postavenia medzinárodnoprávnych noriem v rámci vnútroštátneho právneho poriadku bolo kompetenciou každého členského štátu. V praxi to znamenalo, že každý štát si v zmysle zásady *pacta sunt servanda* vybral, ako implementovať právo Spoločenstva, pričom podľa toho, aký mali vzťah k medzinárodnému právu, existovali dve základné kategórie právnych poriadkov – monistické a dualistické.[7] Je to práve v krajinách s dualistickou koncepciou (napr. Nemecko a Taliansko), kde aplikácia práva Spoločenstva čelila výzvam. V týchto krajinách je totiž pre vymáhateľnosť noriem medzinárodných zmlúv nevyhnutná ich transpozícia do noriem vnútroštátneho práva. Ako hovorí de Witte: *„Keďže zmluvy sa (...) transponujú (ak vôbec) prostredníctvom legislatívneho aktu, majú prednosť pred podzákonnými predpismi a skoršími zákonmi, avšak neskôr ich nahradia novšie legislatívne akty v súlade s pravidlom lex posterior derogat priori.“*[8] Toto viedlo k tomu, že zákonodarca mohol jednoducho zamedziť aplikácii normy Spoločenstva tým, že prijal novú normu zákonnej sily, ktorá ju implicitne derogovala.

1.1 Judikatórny základ princípu prednosti

Vývoj princípu prednosti sa začal v roku 1963 rozhodnutím vo veci *Van Gend en Loos*[9], v ktorom Súdny dvor konštatoval, že Európska únia

[7] DE WITTE, B. Direct Effect, Primacy, and the Nature of the Legal Order. In: CRAIG, P., DE BÚRCA, G. *The Evolution of EU Law*. 3. vyd. Oxford: Oxford University Press, 2021, 1072 s. ISBN 978-0-19- 284655-6., s. 188.

[8] Ibid., s. 189.

[9] Rozsudok Súdneho dvora EHS z 5. februára 1963 vo veci 26/62 (*Van Gend en Loos*) ECLI:EU:C:1963:1.

(vtedy Európske hospodárske spoločenstvo) tvorí nový právny poriadok, ktorého subjektmi sú nielen členské štáty, ale aj ich občania. Právne predpisy prijaté jeho inštitúciami sú spôsobilé na vytváranie práv, ktorých sa môžu domáhať jednotlivci priamo na súdoch členských štátov, čo platí bez ohľadu na to, či existuje neskoršia norma vnútroštátneho práva, ktorá by ju mala derogovať[10]. Tým bol založený princíp priameho účinku práva EÚ, pričom v neskorších rozhodnutiach boli ustálené presnejšie podmienky tohto priameho účinku – ustanovenie musí byť jasné a presné, bezpodmienečné a nevyžadovať vykonávacie opatrenie zo strany štátov.[11] Lenže judikovaním priameho účinku sa vynorili ďalšie aplikačné otázky, konkrétne pri riešení konfliktov medzi uplatniteľnou vnútroštátnou normou a únijnou normou.

Súdny dvor poskytol odpoveď v rozhodnutí vo veci *Costa v ENEL*[12], kde uviedol, že podpisom a ratifikáciou Zmluvy o EHS došlo k trvalému obmedzeniu suverénnych práv členských štátov a súvisiacemu presunu určitých kompetencií na Spoločenstvo, čím vznikol nový autonómny právny systém, ktorý je nezávislý od iných právnych poriadkov a je záväzný pre členské štáty bez ohľadu na ich vnútroštátne právo.[13] Podstata autonómie spočíva v presvedčení Súdneho dvora, že právomoci Únie pochádzajú z *„trvalého obmedzenia suverénnych práv členských štátov"*[14], čím vznikol priamo uplatniteľný súbor noriem. Súdny dvor ďalej vysvetľuje, že Spoločenstvo nie je bežnou medzinárodnou organizáciu, ale naopak, že *„Vytvorením Spoločenstva na dobu neurčitú s vlastnými inštitúciami, s vlastnou spôsobilosťou na práva a povinnosti, spôsobilosťou na právne úkony a spôsobilosťou konať na medzinárodnej úrovni a najmä reálnymi právomocami vyplývajúcimi z obmedzenia právomocí štátov alebo presunu právomocí štátov na Spoločenstvo, obmedzili tieto štáty, aj keď len v obmedzených*

[10] Tu bola založená doktrína dvojitej funkcie vnútroštátnych súdov. Ako hovorí Monciunskaite, národné súdy sú strážcami únijného práva, pričom základ tejto doktríny tvorí článok 267 ZFEÚ, prostredníctvom mechanizmu prejudiciálnych otázok (MONCIUNSKAITE, B. The Shifting Landscape of Judicial Independence Criteria Under the Preliminary Reference Procedure: A Comment on the CJEU's Recent Case Law and the Trajectory of Article 267 TFEU, In: *Hague Journal on the Rule of Law* [online]. 2025, roč. 17, č. 1, s. 112, dostupné na: https://doi.org/10.1007/s40803-024-00243-2

[11] Pokiaľ ide o nariadenia, toto bolo upresnené v rozhodnutí o veci *Politi v Ministero delle finanze* (vec 43/71, ECLI:EU:C:1971:122) a v prípade smerníc, podmienky ich priameho účinku boli definované v rozhodnutí o veci *Van Duyn v Home Office* (vec 41/74, ECLI:EU:C:1974:133).

[12] Rozsudok Súdneho dvora EHS z 15. júla 1964 vo veci 6/64 (*Costa v ENEL*) ECLI:EU:C:1964:66.

[13] Ibid., bod 3 zhrnutia.

[14] Ibid.

oblastiach, svoje zvrchované práva, a vytvorili tak systém práva uplatniteľný na ich štátnych príslušníkov a aj na ne samotné.“[15] Ak by členské štáty mohli prijatím vnútroštátneho aktu jednostranne rušiť alebo meniť účinky spoločných noriem, ohrozilo by to samotnú podstatu tohto zoskupenia a spoločného trhu, ktorý vytvára. Preto *„akákoľvek vnútroštátna právna norma odporujúca úniovému právu je neaplikovateľná. Platné úniové právo znemožňuje prijatie neskoršej vnútroštátnej normy, ktorá by s ním bola v rozpore a vnútroštátny súd je v prípade rozporu povinný neaplikovať (konfliktnú) vnútroštátnu právnu normu.“*[16]

Podľa autorov Craig a de Búrca súd založil svoju argumentáciu na štyroch základoch:

i. zmluvný aspekt, t. j. členské štáty pristúpili k EÚ na základe zmluvy a preniesli časť svojej suverenity na EÚ;
ii. funkčný aspekt, t. j. ciele Zmlúv by nemohli byť dosiahnuté bez prednosti;
iii. egalitárny aspekt, t. j. právo EÚ by nebolo aplikované rovnako na celom území, navyše by hrozilo čerpanie výlučne benefitov z EÚ bez prevzatia tiarch s nimi súvisiacich;
iv. analytický aspekt, t. j. záväzky vyplývajúce zo Zmlúv by boli podmienené, čo by bolo v rozpore s priamou použiteľnosťou nariadení vyslovene uvedenou v (dnes) článku 288 ZFEÚ.[17]

Podľa nášho názoru vyznieva presvedčivo obzvlášť druhý argument, keďže integrácia by skutočne nebola možná v prípade, ak by vnútroštátne právo malo prednosť pred právom EÚ. Napríklad, jeden z (dokonca pôvodných, pred-Maastrichtských[18]) cieľov EÚ je dosiahnuť voľný pohyb pracovníkov. V prípade, ak by nejaký členský štát zaviedol pre príslušníkov iných členských štátov povinnosť mať pracovné povolenia, pričom títo by sa nemohli brániť pred vnútroštátnymi súdmi, pretože právo EÚ by nemalo prednosť, v takom prípade by cieľ voľného pohybu pracovníkov rozhodne nebol dosiahnutý.[19] Prednosť práva

[15] Ibid., bod 10 odôvodnenia.

[16] FUNTA, R., JURIS, F., KLIMEK, L. *Európske právo. 3., doplnené a rozšírené vydanie.* Bratislava: Wolters Kluwer SR s. r. o., 2024, ISBN 978-80-571-0662-3, s. 218.

[17] CRAIG, P., DE BÚRCA, G. *EU Law. Text, Cases and Materials*. 8.vyd. Oxford: Oxford University Press, 2024, s. 1222. ISBN 978-0-19-891552-2, s. 299.

[18] čl. 3 písm. c) Zmluvy o založení Európskeho hospodárskeho spoločenstva z 25. marca 1957, ktoré hovorí, že cieľom EHS je: *„odstránenie prekážok voľného pohybu osôb, služieb a kapitálu medzi členskými štátmi“.*

[19] Podľa nášho názoru v tomto smere nemôže byť dostatočným ani inštitút infringementu, vzhľadom na časový aspekt (konanie pred Komisiou aj následne Súdnym dvorom trvá roky)

EÚ posilnila postavenie vnútroštátnych súdov,[20] ktoré tak v mnohých prípadoch vedia intenzívne chrániť záujmy jednotlivca.[21]

Ďalší krok predstavovalo rozhodnutie *Internationale Handelsgesellschaft* [22], v ktorom Súdny dvor vyslovil, že prednosť sa vzťahuje aj na vnútroštátne ústavné normy. Toto opäť odvodil z princípu autonómie – ak by každý štát mohol skúmať súlad európskych predpisov so svojou ústavou, právo EÚ by sa uplatňovalo odlišne v rôznych krajinách, čo by ohrozilo rovnosť práv jednotlivcov naprieč členskými štátmi. Platnosť aktov sekundárneho práva tiež možno posudzovať len podľa práva EÚ, nie podľa ústav členských štátov.

Výpočet bazálnych rozhodnutí možno ukončiť rozhodnutím *Simmenthal* [23], kde Súdny dvor vyslovil, že vnútroštátny súd musí okamžite neuplatniť akt[24], ktorý odporuje ustanoveniu práva EÚ – bez toho, aby čakal na jeho formálne zrušenie. Keďže každý vnútroštátny súd plní zároveň aj funkciu únijného súdu, má povinnosť chrániť práva, ktoré z právneho poriadku Únie jednotlivcom vyplývajú. Ak by teda čakal na rozhodnutie ústavného súdu alebo parlamentu daného štátu, šlo by o rezignáciu na túto povinnosť. Prednosť práva EÚ tak má priame procesné dôsledky, čím dochádza ku kryštalizácii pôvodne abstraktného konceptu z rozhodnutia *Costa v ENEL* – vnútroštátne predpisy sa nepoužijú v rozsahu, v akom sú v rozpore s právom EÚ.

1.2 Teoretická kritika verzus praktická nevyhnutnosť

Ako ilustruje predchádzajúca časť, princíp prednosti je produktom vývoja argumentačnej línie Súdneho dvora, ktorá sa začala v rozhodnutiach *Van Gend en Loos* a *Costa v ENEL*. Tieto rozhodnutia položili samotný základ prednosti, ktorým je princíp autonómie. Tento princíp

aj vzhľadom na praktický aspekt (pracovník z iného členského štátu by už nemusel byť v takej životnej situácii, aby opätovne vycestoval do daného členského štátu).

[20] CHALMERS, D., DAVIES, G., MONTI, G. European Union Law. 5. vyd. Cambridge: Cambridge University Press, 2024, s. 1100. ISBN 978-1-009-23030-8, s. 195.

[21] Uplatňovanie princípu aplikačnej prednosti je však dané aj vnútroštátnym správnym orgánom, ako vyplýva z: rozsudok Súdneho dvora z 22. júna 1989 vo veci 103/88 *Fratelli Costanzo SpA proti Comune di Milano*, ECLI:EU:C:1989:256, bod 31.

[22] Rozsudok Súdneho dvora EHS zo 17. decembra 1970 vo veci 11/70 (*Internationale Handelsgesellschaft*) ECLI:EU:C:1970:11.

[23] Rozsudok Súdneho dvora EHS z 9. marca 1978 vo veci 106/77 (*Simmenthal*) ECLI:EU:C:1978:49.

[24] Kiššová v tomto smere používa pojem „odsunutie" vnútroštátneho práva. KIŠŠOVÁ, S. Prednosť práva EÚ. In: PATAKYOVÁ M. T. a kol. *Právo EÚ. Inštitucionálny systém a systém práva*. Bratislava: Wolters Kluwer SR s. r. o., 2025. ISBN 978-80-7160-752-6, s. 498.

definuje Úniu ako nadnárodné zoskupenie *sui generis*, tvoriace vlastný právny systém (*ordre juridique propre*), ktorý existuje nezávisle od medzinárodného práva, ako aj od vnútroštátneho práva členských štátov, hoci je do oboch integrálne zapojený. Praktická užitočnosť tejto doktríny je zrejmá. Autonómia ochraňuje jednotu a efektivitu aplikácie a umožňuje Súdnemu dvoru zaujať výsostné postavenie jediného subjektu, ktorý záväzne interpretuje právo Únie – bez autonómneho výkladu by hrozila fragmentácia systému podľa vnútroštátnych špecifík, či jeho ovplyvňovanie medzinárodným právom. Priamy účinok a princíp prednosti sú preto označované ako uholný kameň celého právneho systému EÚ.[25]

Z teoretického hľadiska je ale táto doktrína často kritizovaná. Keďže autonómia a prednosť tvoria v judikatúre Súdneho dvora jednotný celok, kde (v záujme zabezpečenie jednotného priameho účinku) autonómia tvorí teoretický základ pre doktrínu prednosti, v nasledujúcej časti sa sústredíme na analýzu vybranej doktrinálnej kritiky.

Prvá oblasť, na ktorú sa autori zameriavajú, je nedostatočná presvedčivosť argumentácie Súdneho dvora. Weber napríklad považuje argumenty súdu za logicky kruhové – autonómia odôvodňuje prednosť a prednosť odôvodňuje autonómiu – podľa neho táto doktrína nemá presvedčivý logický základ v texte Zmlúv.[26] Tento názor zdieľajú aj ďalší autori, ako napríklad Dehousse, ktorý hovorí, že *„Súdny dvor odvodil [princípy autonómie a prednosti] z cieľov Zmluvy, ako sú definované v preambule, a z inštitucionálnej štruktúry Spoločenstva. (...) Textové argumenty, ktoré ponúka na odôvodnenie jeho záveru, sú celkom vágne.“*[27]

Niektorí autori, ako napríklad Eleftheriadis, neobmedzujú svoju kritiku len na presvedčivosť argumentácie, ale spochybňujú samotnú koncepciu autonómie a prednosti, tak ako ich definoval Súdny dvor. Ústrednou tézou jeho kritiky je, že prednosť a autonómia nie sú štrukturálnymi vlastnosťami nového právneho systému Únie, ale výlučne interpretačnými princípmi (kolíznymi normami voľby práva), ktoré

[25] BOBEK, M. The effects of EU law in the national legal systems. In: BARNARD, C., PEERS, S. (eds.) *European Union Law*. 4. vyd. Oxford: Oxford University Press, 2023, s. 936. ISBN 978-0-19-286383-6, s. 179.

[26] WEBER, F. The Identity of Union Law in Primacy: Piercing Through Euro Box Promotion and Others. In: *European Papers* [online]. 2022, roč. 7, č. 2, s. 758. Dostupné na: https://www.europeanpapers.eu/system/files/pdf_version/EP_eJ_2022_2_2_Articles_Ferdinand_Weber_00597.pdf

[27] DEHOUSSE, Cf. R. *The European Court of Justice*. Palgrave, 1998, s. 38. In: WEBER, F. (č. 26) s. 759.

vnútroštátne súdy aplikujú na základe vlastných ústavných mandátov, rovnako ako tomu je pri normách medzinárodného práva.[28] Eleftheriadis označuje doktrínu Súdneho dvora, podľa ktorej má právo EÚ z vlastnej autonómnej podstaty absolútnu prednosť pred akýmkoľvek vnútroštátnym právom ako „federálny monizmus".[29] Túto doktrínu odmieta a naopak zdôrazňuje, že právo Únie nevstupuje do vnútroštátnych právnych poriadkov autonómne, ale na základe ústav členských štátov, ktoré obsahujú „otváracie klauzuly"[30]. Vnútroštátny sudca teda neaplikuje priamo účinné normy práva EÚ prednostne preto, že by bol v rámci nového autonómneho právneho systému k tomu zaviazaný, ale preto, že mu to prikazujú kolízne normy ústavy jeho členského štátu.[31]

Podľa nášho názoru, táto doktrinálna kritika odhaľuje nedostatky základného vymedzenia doktrín autonómie a prednosti. Súdnemu dvoru sa vo svojej argumentácií nepodarilo dostatočne odôvodniť špecifickú povahu právneho systému Únie. Vzhľadom na to, že tvrdenia Súdneho dvora nenachádzajú dostatočnú podporu v texte Zmlúv, ku ktorého dodržiavaniu sa členské štáty zaviazali, bolo podľa nás len otázkou času, kým dôjde k otvorenej konfrontácii medzi vnútroštátnymi právnymi poriadkami a právom Únie.

Na druhej strane, nie je možné nevidieť kľúčovú úlohu, ktorú zohráva princíp prednosti pre celý integračný proces. Ako uvádzame na príklade voľného pohybu pracovníkov vyššie, skutočná integrácia nie je bez princípu prednosti možná.

Napriek tomu, že SDEÚ bol extenzívny vo svojom výklade, k otvorenej konfrontácii s členskými štátmi prekvapivo dlho nedošlo. Síce postupné revízie zakladajúcich zmlúv Únie priniesli ďalekosiahle zmeny, ktoré podnietili členské štáty k tomu, aby jasne vymedzili svoje ústavné hranice voči rozširujúcemu sa rozsahu právomocí EÚ, vďaka rozumnému prístupu ústavných súdov, dlhé roky nedošlo ku konfliktu. Typickým príkladom tohto prístupu je judikatúra nemeckého Spolkového ústavného súdu, zameraná na vytvorenie doktríny tzv. „podmienenej

[28] ELEFTHERIADIS, P. The Primacy of EU Law: Interpretive, not Structural. In: *European Papers* [online]. 2023, roč. 8, č. 3, s. 1256. Dostupné na: https://doi.org/10.15166/2499-8249/717

[29] Ibid., s. 1275.

[30] Eleftheriadis používa pojem „ústavné otváracie klauzuly" (*Constitutional Opening Clauses*), no táto myšlienka je veľmi podobná doktríne nemeckého ústavného súdu o „príkazoch na aplikáciu" (*Anwendungsbefehl*), ktoré hovorí, že normy EÚ nepôsobia na území členského štátu z vlastnej autority, ale na základe vnútroštátneho príkazu na aplikáciu. Tento príkaz vydáva národný zákonodarca v podobe ratifikácie Zmlúv v spojení s príslušnou ústavnou klauzulou (napr. čl. 23 nemeckého Základného zákona).

[31] ELEFTHERIADIS, P. (č. 28), s. 1286.

prednosti“. Tento súd pristupoval k dialógu z pozície ochrancu nemeckej ústavnej identity. Ako hovorí Kiššová, najmä on *„formuloval doktrínu ústavnej identity ako ochranný štít proti zasahovaniu práva EÚ do oblastí považovaných za materiálne jadro nemeckého ústavného poriadku. V rámci tohto vývoja (...) sformuloval dve komplementárne doktríny: ultra vires kontrola a preskúmanie ústavnej identity – obe určené na vymedzenie hraníc prijateľnej európskej integrácie a na ochranu základných princípov chránených klauzulou večnosti nemeckej ústavy.“*[32]

Skoro polstoročie spočívala krása integračného procesu ako „viacúrovňového“ ústavného projektu vo vzájomnom rešpekte a dobrovoľnom zosúlaďovaní sa.[33] K otvorenému konfliktu došlo až v nedávnom období, a to v spojení s krízou právneho štátu v určitých členských štátoch. Táto kríza sa prejavila najmä systematickými zásahmi do nezávislosti súdnictva – v Rumunsku a predovšetkým v Poľsku. Práve tieto výzvy prinútili Súdny dvor pristúpiť po dlhej dobe k evolúcii jeho interpretácie prednosti.

2 Evolúcia vo vnímaní princípu prednosti

Základy, ktoré boli princípu prednosti položené v 60. rokoch, boli následne potvrdzované aj v neskoršej judikatúre. Je potrebné uviesť, že dochádzalo k čiastočnému vývoju aj pred obdobím posledných rokov, ktoré primárne skúmame v tejto kapitole. V prvej časti tejto kapitoly preto uvedieme, ako sa princíp prednosti kryštalizoval, predovšetkým v priebehu prvých dvoch desaťročí tohto storočia. Následne sa detailnejšie pozrieme na štyri vybrané rozhodnutia z obdobia po roku 2020.

2.1 Kryštalizácia tradičného chápania princípu prednosti

Po prvé, v prípade *Winner Wetten* Súdny dvor pripustil dočasné pozastavenie účinku neuplatnenia. Inak povedané, dočasné „pozastavenie prednosti“ práva EÚ, pokiaľ to vyžadujú naliehavé dôvody právnej istoty, berúc do úvahy všetky záujmy verejné aj súkromné.[34] Ide však

[32] KIŠŠOVÁ, S. On a Constitutional and National Identity of the EU Member States: Same But Different? In: *Balkan Social Science Review* [online]. 2025, roč. 26, s. 171, dostupné na: https://doi.org/10.46763/BSSR252626157k

[33] BOBEK, M. (č. 25), s. 183.

[34] Rozsudok Súdneho dvora z 8. septembra 2010 vo veci C-409/06 (*Winner Wetten*) ECLI:EU:C:2010:503, body 66–67.

o veľmi výnimočné prípady a aj to môže dočasné pozastavenie prijať iba SDEÚ.[35]

Po druhé, v prípade Poplawski[36] Súdny dvor uviedol, že *„na ustanovenie práva Únie, ktoré nemá priamy účinok, sa nemožno ako na také odvolávať v rámci sporu, na ktorý sa vzťahuje právo Únie s cieľom vylúčiť uplatnenie ustanovenia vnútroštátneho práva, ktoré je s ním v rozpore*“[37]. V prípade, ak nejaký prameň práva nemá priamy účinok (ako rámcové rozhodnutie v prípade Poplawski), nie je vnútroštátny súd povinný neaplikovať vnútroštátne právo. Avšak, stále pretrváva jeho povinnosť eurokonformnej interpretácie ako nepriameho účinku práva EÚ.[38]

Každopádne, závery z rozhodnutia *Poplawski* a ich aplikácia na ďalšie prípady nie je istá, keďže by napríklad vylúčila náhodný horizontálny účinok, ktorý bol rozpoznaný a aplikovaný zo strany SDEÚ.[39] Rovnako sa v ťažiskových učebných textoch práva EÚ neupúšťa od tézy, že v očiach SDEÚ je prednosť práva EÚ absolútna – každá norma EÚ má prednosť pred každou vnútroštátnou normou.[40]

Po tretie, míľnik predstavovalo aj Vyhlásenie č. 17, ktoré bolo pripojené k Lisabonskej zmluve. Slúži na jednej strane k posilneniu existencie princípu prednosti, pretože „*v súlade s ustálenou judikatúrou Súdneho dvora Európskej únie majú zmluvy a právo prijaté Úniou na základe zmlúv prednosť pred právom členských štátov za podmienok ustanovených v uvedenej judikatúre Súdneho dvora EÚ“*. Na druhej strane, odhliadnuc od medzinárodnoprávnej záväznosti vyhlásení, zámerne vágna formulácia tohto vyhlásenia necháva priestor pre diskusiu o tom, čo je to „právo členských štátov“, či ide iba o podústavné právne normy, alebo či tento pojem zahŕňa aj ústavu.[41] Odkaz na judikatúru SDEÚ, ktorá chápe prednosť absolútne vo vzťahu k všetkým vnútroštátnym právnym normám, by mal viesť k prikloneniu sa k druhej možnosti.

[35] Rozsudok Súdneho dvora z 25. júna 2020 vo veci C-24/19 *A (Veterné elektrárne v Aaltre)* ECLI:EU:C:2020:503, bod 84.

[36] Rozsudok Súdneho dvora z 24. júna 2019 vo veci C-573/17 (*Daniel Adam Popławski*) ECLI:EU:C:2019:530.

[37] Ibid., bod 62.

[38] Ibid., bod 73.

[39] CRAIG, P., DE BÚRCA, G. (č. 17), s. 304.

[40] BOBEK, M. (č. 25), s. 178; CHALMERS, D., DAVIES, G., MONTI, G. (č. 20), s. 194.

[41] CRAIG, P., DE BÚRCA, G. (č. 17), s. 309.

2.2 Politicko-právny kontext ostatného obdobia

V období posledných desiatich rokov čelí Únia bezprecedentnej výzve v podobe systémového úpadku právneho štátu (tzv. *rule of law backsliding*) v niektorých členských štátoch. Tento proces, často označovaný aj ako autokratický legalizmus[42], sa vyznačuje snahou výkonnej a zákonodarnej moci o inštitucionálne ovládnutie nezávislých orgánov, vrátane súdnictva. Medzi najvypuklejšie príklady tejto tendencie patria udalosti v Poľsku a Rumunsku, kde vnútroštátne reformy systematicky narúšali princíp nezávislosti súdnictva[43].

V poľskom kontexte bol útok na nezávislosť justície v rokoch 2015 až 2023 komplexný a prebiehal dokonca v rozpore s poľskou ústavou.[44] Tento proces začal protiústavným vymenovaním niekoľkých sudcov poľského ústavného súdu, no pokračoval politizáciou poľskej Národnej rady súdnictva, pri ktorej došlo k nezákonnému predčasnému ukončeniu funkčných období pätnástich sudcov, ktorí boli jej členmi. Na posilnenie vplyvu na všeobecné súdy, zákonodarca taktiež založil novú disciplinárnu komoru na poľskom najvyššom súde, pričom jej zloženie priamo záviselo od politickej moci.[45]

Osobitnú úlohu v tomto procese zohral poľský Ústavný tribunál, najmä svojím rozhodnutím K 3/21 zo 7. októbra 2021. V tomto rozhodnutí vyhlásil vybrané ustanovenia Zmluvy o Európskej únii (ako ich interpretoval Súdny dvor) za nezlučiteľné s poľskou ústavou a systematicky odmietol princíp prednosti, ako aj záväznosť rozsudkov SDEÚ. Podľa Kiššovej, tento rozsudok *„možno vnímať ako pomerne útočný voči európskemu projektu a jeho základným ustanoveniam,“* pričom podľa nej *„vo svojich argumentoch proti prednosti primárneho práva sa zdá, že Poľsko zabudlo, že sa stalo členom EÚ dobrovoľne a pri pristúpení prijalo aplikačné princípy, ktoré už pred rokmi*

[42] O'NEILL, R. Defending Judicial Independence in Court: A Subjective Right to Independence in EU Law. In: *Liverpool Law Review* [online]. 2025, roč. 46, č. 1, s. 69. Dostupné na: https://doi.org/10.1007/s10991-024-09376-8

[43] Tento princíp bol Súdnym dvorom judikovaný na základe čl. 19 ods. 1 ZEÚ v prelomovom prípade *Associação Sindical dos Juízes Portugueses* (Rozsudok Súdneho dvora z 27. februára 2018 vo veci C-64/16, ECLI:EU:C:2018:117). Tu Súdny dvor definoval dve základné dimenzie nezávislosti: externú dimenziu, ktorá chráni súdy pred vplyvom verejnosti a politickej moci zvonku a internú dimenziu, ktorá chráni sudcov pred nezákonnými zásahmi zo strany nadriadených súdov, disciplinárnych orgánov alebo ministerstva spravodlivosti.

[44] Rozsudok Európskeho súdu pre ľudské práva vo veci *Xero Flor proti Poľsku*, č. 4907/18, zo 7. mája 2021.

[45] Bližšie pozri O'NEILL, R. (č. 4242).

stanovila judikatúra SDEÚ."[46] Týmto radikálnym zásahom poskytol politickej moci „ústavné" ospravedlnenie na to, aby bránili všeobecným súdom v prednostnom uplatňovaní práva Únie. Rozhodnutie K 3/21 hodnotí doktrína ako rozsudok na politickú objednávku, so zámerom vytvoriť právne prostredie, v ktorom sa snaha sudcov aplikovať právo EÚ stane predmetom disciplinárneho postihu.[47]

Zásahy do nezávislosti justície v Rumunsku mali odlišnú podobu, no taktiež došlo k ohrozeniu rovného uplatňovania únijného práva. Jadrom problému sa stalo najmä vytvorenie špeciálneho oddelenia v rámci prokuratúry, ktoré bolo určené na vyšetrovanie trestných činov spáchaných sudcami a prokurátormi. Okrem toho rumunská legislatíva sprísnila osobnú zodpovednosť sudcov a prokurátorov za tzv. justičné omyly, čo v spojení s disciplinárnymi opatreniami priamo podkopávalo ich nezávislosť. Situácia eskalovala do otvoreného inštitucionálneho konfliktu, keď rumunský ústavný súd zakázal obyčajným súdom preskúmavať súlad vnútroštátnych noriem s právom EÚ v prípadoch, keď on už konštatoval ich súlad s rumunskou ústavou, pričom sa odvolával na rumunskú ústavnú identitu.[48]

Tieto vnútroštátne udalosti v Poľsku a Rumunsku priamo ohrozovali základné princípy európskeho právneho poriadku, a tak si nevyhnutne vyžadovali reakciu zo strany Súdneho dvora. Tieto okolnosti donútili Súdny dvor EÚ pristúpiť k evolúcii interpretácie princípu prednosti, aby vytvoril ochranný štít pre vnútroštátnych sudcov čeliacim politickému tlaku.

2.3 *Euro Box Promotion* – evolúcia vo vnímaní ústavných súdov v kontexte prednosti

Reakcia SDEÚ na situáciu v Rumunsku prišla v podobe rozhodnutia vo veci *Euro Box Promotion*[49]. Podľa nášho názoru, práve toto rozhodnutie prinieslo najvýraznejší posun, a to nielen v samotnej interpretácii

[46] KIŠŠOVÁ, S. An Overview of the Doctrine of Ultra Vires from the Perspective of the German Federal Constitutional Court and the Polish Constitutional Court. In: *Slovak Yearbook of* European Union Law [online]. 2022, roč. 2, s. 45, dostupné na: https://doi.org/10.54869/syeul.2022.2.330

[47] JARACZAWSKI, J. Gazing into the Abyss: The K 3/21 decision of the Polish Constitutional Tribunal, In: *Verfassungsblog* [online]. 2021. Dostupné na: https://verfassungsblog.de/gazing-into-the-abyss/ [cit. 19. 8. 2026].

[48] WEBER, F. (č. 26) s. 750.

[49] Rozsudok Súdneho dvora z 21. decembra 2021 vo veci C-357/19, C-379/19, C-547/19, C-811/19 a C-840/19 (*Euro Box Promotion a ostatní*) ECLI:EU:C:2021:1034.

prednosti, ale aj v rámci argumentácie Súdneho dvoru, kde sa zjavne pokúsil posilniť základy doktrín prednosti a autonómie. Centrálnou otázkou tohto konania bolo, či môžu vnútroštátne súdy v záujme zabezpečenia prednosti práva Únie neuplatniť nálezy rumunského ústavného súdu, ktoré im v tomto bránia. Súdny dvor vyhlásil, že vnútroštátne súdy môžu neaplikovať nález ústavného súdu o ústavnosti, resp. neústavnosti určitej právnej úpravy a akúkoľvek právnu úpravu, ktorá by obmedzovala vnútroštátny súd pri aplikácii práva EÚ, je povinný neuplatniť, pričom táto povinnosť platí bez toho, aby musel tento súd položiť prejudiciálnu otázku Súdnemu dvoru.[50] Sudca zároveň nesmie byť disciplinárne stíhaný alebo akokoľvek sankcionovaný za neuplatnenie nálezu ústavného súdu v záujme zachovania princípu prednosti.[51]

SDEÚ tiež upresnil, že na ústavné súdy sa vzťahujú rovnaké povinnosti dodržiavať princípy práva EÚ ako na ostatné súdy, vrátane požiadavky na nezávislosť. Podľa SDEÚ, právny poriadok členského štátu síce môže stanoviť, že rozhodnutia ústavného súdu sú pre všeobecné súdy záväzné, ale len pokiaľ táto vnútroštátna úprava zabezpečí nezávislosť tohto ústavného súdu od výkonnej a zákonodarnej moci.[52] Inými slovami, existujú dva dôvody, prečo všeobecné súdy môžu neaplikovať rozhodnutie ústavného súdu pre nezlučiteľnosť s právom Únie:

i. Konkrétne rozhodnutie je v rozpore s právom Únie.[53]
ii. Zloženie a fungovanie ústavného súdu je v rozpore so zásadou účinnej súdnej ochrany, lebo nie je nezávislé od výkonnej a zákonodarnej moci.[54]

Tieto rozhodnutia priniesli významné posuny vo vnímaní ústavných súdov, na ktoré reflektovala právna doktrína. Napríklad Matuška vníma, že toto rozhodnutie môže vzbudzovať nevôľu na strane ústavných súdov, ktoré *„samy seba vnímajú v systéme ako ultimatívneho strážcu ústavnosti – nad ktorým už nie je ďalší orgán.“*[55] V reakcii na túto situáciu očakáva, že sa ústavné súdy rozdelia do dvoch skupín, podľa toho, aký prístup k právu Únie zvolia. V prvom prípade ide o konfrontačný prístup, kedy ústavné súdy členských štátov budú vo

[50] Ibid., body 252, 258.
[51] Ibid., bod 242.
[52] Ibid., body 230 – 232.
[53] Ibid., bod 262.
[54] Ibid., body 205, 206.
[55] MATUŠKA, P. Pohľad Luxemburgu na ústavné súdy: Ako právo Európskej únie redefinuje postavenie ústavných súdov prostredníctvom princípu prednosti. In: *Právnik* [online]. 2026, č. 3, s. 266. Dostupné na: https://www.ilaw.cas.cz/upload/web/files/pravnik/issues/2026/3/4_Matuska_248-270_3_2026.pdf

svojich rozhodnutiach zdôrazňovať svoje špecifické postavenie ochrancu ústavnosti. V tomto scenári je možné očakávať oslabenie súdneho dialógu. Druhou cestou je adaptačný prístup, kde sa ústavné súdy budú snažiť nájsť v zmysle súdneho dialógu možnosti kooperácie.[56] Matuška zastáva názor, že v prípade tohto prístupu môže judikatúra SDEÚ slúžiť ako „ochranný plášť", ktorý bráni ústavné súdy pred neprimeranými zásahmi iných zložiek moci.[57]

Na odôvodnenie tohto posunu a na posilnenie teoreticky slabých základov prednosti a autonómie proti novým výzvam, Súdny dvor predstavil dva nové argumenty: jeden vo vzťahu k medzinárodnému právu (Vyhlásenie č. 17) a druhý vo vzťahu k článku 4 ods. 2 ZEÚ.[58] Čo sa týka prvého doplneného argumentu, súd dôvodí, že členské štáty samy potvrdili osobitné črty autonómneho právneho poriadku Únie, a to po prvé, *„ratifikáciou bez výhrad zmlúv, ktorými sa mení a dopĺňa Zmluva o EHS..."*, a po druhé, najmä ratifikáciou Lisabonskej zmluvy, spolu s Vyhlásením č. 17 týkajúcom sa prednosti, kde vlády členských štátov výslovne uviedli, že *„...v súlade s ustálenou judikatúrou Súdneho dvora majú zmluvy a právne predpisy prijaté Úniou na základe týchto zmlúv majú prednosť pred právom členských štátov za podmienok stanovených touto judikatúrou"*[59].

Tento argument čelil doktrinálnej kritike pre jeho rozpor s predchádzajúcou judikatúrou Súdneho dvora. Téza, ktorú predstavil v rozhodnutí *Costa v. ENEL*, že nadobudnutím platnosti Rímskych zmlúv bol vytvorený nový právny systém, ktorý je integrovaný do právnych poriadkov členských štátov nemôže platiť, pokiaľ je tento „nový právny systém" naďalej závislý na ratifikácii medzinárodných zmlúv členskými štátmi. Ako hovorí Weber, týmto argumentom sa odôvodnenie súdu *„mení z transformatívneho postulátu k delegačnému výkladu, podľa ktorého je všetko otvorené až do ratifikácie prvej zmluvy o zmene a doplnení, a teda – v duchu klasického medzinárodného práva – závisí od správania zmluvných strán."*[60] Ďalej kritike podrobuje aj opieranie sa súdu o Vyhlásenie č. 17, ktoré má povahu deklarácie. Z hľadiska čl. 31 ods. 2 písm. a) Viedenského dohovoru o zmluvnom práve, deklarácie môžu slúžiť len ako nástroj na interpretáciu dohodnutých noriem, „*nie na presadzovanie predpokladaného obsahu nepísanej*

[56] Ibid., s. 268.
[57] Ibid., s. 269.
[58] CRAIG, P., DE BÚRCA, G. (č. 17), s. 300.
[59] *Euro Box Promotion a ostatní*, bod 248.
[60] WEBER, F. (č. 26) s. 760.

normy, o ktorej Zmluvy po neúspechu Zmluvy o Ústave pre Európu zámerne mlčia.“[61]

Čo sa týka druhého doplneného argumentu, ktorým sa SDEÚ snaží posilniť prednosť je prepojenie princípu rovnosti s rešpektovaním prednosti zo strany členských štátov. K tomu dodáva, že Únia môže rešpektovať rovnosť členských štátov pred zmluvami, ako je stanovená v čl. 4, ods. 2, bode 1 ZEÚ, popri ich národnej identite *„len vtedy, keď členské štáty v zmysle zásady prednosti práva Únie nemôžu proti právu Únie presadzovať akékoľvek jednostranné opatrenie.“*[62]. Aj tento argument bol v právnej doktríne kritizovaný. Citované ustanovenie predsa stanovuje povinnosť orgánov Únie dodržiavať rovnosť členských štátov pred Zmluvami, a to platí bez ohľadu na to, či sa členské štáty jednostranne odchyľujú od princípu prednosti, alebo nie. Súdny dvor do textu Zmluvy o EÚ vložil dodatočnú podmienku, ktorá nie je zrejmá v jeho znení, ani nie je jasné, akým logickým postupom ju odvodil.[63]

Sme toho názoru, že judikatórny posun v rozhodnutí *Euro Box Promotion* bol, vzhľadom na výzvy pre nezávislosť súdnictva v Rumunsku, nevyhnutný. Zdieľame názor Filipeka a Taborowského, ktorí vítajú toto rozhodnutie ako priamu a nevyhnutnú reakciu SDEÚ na prax vlád niektorých členských štátov, ktoré využívajú ovládnuté ústavné súdy na legitimizáciu politických rozhodnutí, ktoré ohrozujú únijný právny poriadok.[64] Cieľom rozhodnutia bolo zamedziť zásahom rumunského ústavného súdu do aplikácie noriem práva EÚ všeobecnými súdmi. Rozšírením prednosti o možnosť neaplikovať konfliktné nálezy ústavných súdov, sa tento cieľ bezpochyby dosiahol. Na druhej strane, vyššie citovaná právna doktrína správne identifikuje argumentačnú slabosť Súdneho dvora aj v tomto prípade. Vzhľadom na to, že text Zmlúv o princípe prednosti zámerne mlčí, si ale myslíme, že poskytnúť presvedčivé odôvodnenie prednosti, ako ju presadzuje Súdny dvor, je mimoriadne náročné a treba vyzdvihnúť, že v tomto prípade sa Súdnemu dvoru podarilo korigovať niektoré nedostatky rozhodnutia *Costa v. ENEL*. Konkrétne, pozitívne vnímame jeho priklonenie sa ku všeobecne známym princípom medzinárodného práva – súhlasu zmluvných strán. Bezpochyby ide o vzdialenie sa od základnej doktríny autonómie, no vnímame to ako užitočný a pragmatický krok, ktorý ukazuje, že

[61] Ibid., s. 762.

[62] *Euro Box Promotion a ostatní*, bod 249.

[63] WEBER, F. (č. 26) s. 765.

[64] FILIPEK, P., TABOROWSKI, M. From Romania with Love: The CJEU confirms criteria of independence for constitutional courts. In: *Verfassungsblog* [online]. 2022. Dostupné na: https://verfassungsblog.de/from-romania-with-love/ [cit. 30. 8. 2026].

Súdny dvor pochopil, že členské štáty a ich súdy nie sú presvedčené o osobitnej povahe právneho systému Únie a poskytol im viac prijateľný argument prostredníctvom zaužívaného medzinárodného práva.

2.4 *W.Ż.* – evolúcia v účinkoch prednosti

Zatiaľ čo v prípade reakcie na rumunskú situáciu išlo o riešenie širokého problému celého rumunského súdnictva, ktorému ich ústavný súd bránil v efektívnej aplikácií únijného práva, v prípade *W.Ż.*[65] Súdny dvor reagoval na situáciu individuálneho poľského sudcu, ktorý čelil postihom za uplatňovanie práva Únie.

V tomto prípade SDEÚ rozvinul následky aktu, ktorý nie je zlučiteľný s právom EÚ, keďže už nepožadoval len neaplikovanie tohto aktu, ale dokonca jeho neplatnosť v určitých prípadoch. Kým neaplikovanie je individuálnym prostriedkom, ktorý ponecháva nezlučiteľný akt v platnosti, neplatnosť má všeobecný účinok (pôsobí *erga omnes*) a akt úplne eliminuje z vnútroštátneho právneho poriadku. Pojem „nulita" SDEÚ použil v niektorých skorších rozhodnutiach, napr. v rozhodnutí vo veci *Rimšēvičs*[66], ale v tom prípade išlo o úzko definovaný následok, ktorý vyplýval z princípu prednosti len v špecificky definovanej oblasti aktov inštitúcií, ktoré spadajú do Európskeho systému centrálnych bánk. V prípade *W.Ż.* Súdny dvor vytvoril mechanizmus pre širšie zneplatnenie konfliktných aktov súdov členských štátov, ak nespĺňajú podmienky práva EÚ pre nezávislý a nestranný súd zriadený zákonom.

V auguste 2018 bol sudca W.Ż., zasadajúci na krajskom súde v Poľsku, bez svojho súhlasu preradený z oddelenia súdu, na ktorom bol pridelený, na iné oddelenie tohto súdu (z odvolacieho občianskoprávneho senátu do prvostupňového občianskoprávneho senátu). Pred kontroverznými reformami súdnictva bol členom a hovorcom Národnej rady súdnictva a verejne tieto reformy kritizoval, pričom predseda súdu, ktorý nariadil toto preloženie, bol vymenovaný ministrom spravodlivosti, ktorý tieto reformy presadil.[67]

Proti tomuto opatreniu sa snažil brániť na vnútroštátnych súdoch, až kým sa jeho vec dostala na poľský Najvyšší súd, pričom sudcovia, ktorí mali o jeho prípade rozhodovať, boli vymenovaní postupom, o ktorého

[65] Rozsudok Súdneho dvora zo 6. októbra 2021 vo veci C-487/19 (*W.Ż.*) ECLI:EU:C:2021:798.

[66] Rozsudok Súdneho dvora z 26. februára 2019 vo veciach C-202/18 a C-238/18 (*Rimšēvičs*) ECLI:EU:C:2019:139.

[67] *W.Ż.*, bod 119.

súlade s právom EÚ boli pochybnosti.[68] Sudca podal žiadosť o vylúčenie príslušných sudcov, no mimoriadny odvolací senát Najvyššieho súdu, za ktorý v danom prípade rozhodoval jeden jeho člen ako samosudca, jeho odvolanie zamietol. Tak urobil napriek tomu, že vtedy nemal prístup k predmetnému spisu a bez toho, že by mal dotknutý sudca možnosť sa vyjadriť.[69] Občianskoprávny senát poľského Najvyššieho súdu položil SDEÚ prejudiciálnu otázku, v ktorej mal rozhodnúť, či mimoriadny odvolací senát predstavuje nezávislý a nestranný súd zriadený zákonom a teda, či jeho zamietavé rozhodnutie je platné. Vo svojom podaní poukázal na širšie obavy: politizáciu Národnej rady súdnictva (jej členovia už nie sú volení sudcami, ale menovaní zákonodarcom), chýbajúcu súdnu kontrolu jej uznesení, ktorým menuje sudcov Najvyššieho súdu a celkový negatívny vplyv reforiem na nezávislosť súdnictva.[70]

Súdny dvor rozhodol, že nakoľko proces tvorby zloženia predmetného senátu je nezlučiteľný s právom EÚ, nejde o nezávislý a nestranný súd zriadený zákonom.[71] Z toho ďalej vyplýva, že ak rozhodnutie prijal takýto nezákonný orgán a ak je vzhľadom na konkrétnu procesnú situáciu nevyhnutné vyhlásiť toto rozhodnutie za neplatné s cieľom zabezpečiť prednosť a efektivitu práva EÚ (teda samotné neuplatnenie by nestačilo na dosiahnutie tohto cieľa), vnútroštátny súd je povinný tak urobiť. Nulita je teda právnym dôsledkom prednosti, ktorý by mali vnútroštátne súdy vyvodiť podľa vlastného uváženia pri výkone právomoci nad nezlučiteľnými vnútroštátnymi opatreniami (bez ohľadu na to, či právny poriadok konkrétneho štátu pozná sankciu nulity). Vnútroštátny súd, na ktorý sa vzťahuje rámec neuplatňovania sporného vnútroštátneho aktu, týmto rozhodnutím dostal právomoc (a zároveň povinnosť) vyhlásiť takýto akt za neplatný (nulitný).[72]

Toto rozhodnutie je prelomovým preto, lebo SDEÚ už nehovorí o neuplatniteľnosti, ale svojou extenzívnou interpretáciou prednosti priamo vstupuje do právneho poriadku členského štátu tým, že požaduje, aby niektoré právne akty, ktoré síce mohli byť vydané v súlade s národným právnym poriadkom, boli vyhlásené vnútroštátnymi súdmi za neplatné, resp. nulitné, pre ich nezlučiteľnosť s právom EÚ. Je

[68] Ibid., body 35, 36.
[69] Ibid., bod 37.
[70] Ibid., bod 51.
[71] Ibid., bod 152.
[72] Ibid., bod 160, 161.

zaujímavé, že SDEÚ pristúpil k tejto významnej formulačnej zmene, hoci ju explicitne odmietol na sklonku 90. rokov v prípade *IN.CO.GE*.[73]

Prelomová povaha rozhodnutia *W.Ż.* v právnej doktríne vyvolala širokú diskusiu. Dougan sa vo svojom článku[74] zaoberal otázkou, či toto rozhodnutie znamená, že SDEÚ z princípu prednosti odvodil novú sankciu nulity, alebo či je nulita len prirodzeným následkom uplatnenia ustálenej judikatúry o prednosti na tento konkrétny prípad. Najprv jasne odmieta minimalistický výklad, ktorý tvrdí, že SDEÚ len uplatnil princíp prednosti v logike poľských procesných predpisov, ktoré si vyžadovali v tomto prípade sankciu neplatnosti[75] – naopak, SDEÚ hovorí o „právnej neexistencii" (francúzsky „*non avenu*") a vylučuje uplatnenie vnútroštátneho princípu právnej istoty na ponechanie takého aktu v platnosti.

Namiesto toho podporuje extenzívnu interpretáciu: *W.Ż.* podľa neho položil základy nového prostriedku nulity, ktorý vnútroštátnym súdom pozitívne prikazuje považovať určité nezlučiteľné akty za neexistujúce v rámci vnútroštátneho právneho poriadku.[76] Nepovažuje toto rozhodnutie za prekročenie právomocí Súdnym dvorom, ale tvrdí, že nakoľko princíp prednosti existuje na zabezpečenie priameho účinku práva EÚ, sankcia nulity je prípustná, pokiaľ to vyžaduje dosiahnutie tohto cieľa. Na druhej strane poukazuje na to, že presný rozsah a kritériá určujúce, kedy je potrebná nulita (a nie iba neaplikovanie), zostávajú hlboko nejasné a budú musieť byť rozvinuté v budúcej judikatúre. Rozhodnutie víta ako legitímne posilnenie princípu prednosti, pričom ale upozorňuje, že jeho plný potenciál bude závisieť od toho, ako Súdny dvor tento prostriedok rozvinie v ďalších rozhodnutiach.[77]

[73] Rozsudok Súdneho dvora z 22. októbra 1998 v spojených veciach C-10/97 až C-22/97 (*IN.CO.GE.'90*) ECLI:EU:C:1998:498.

[74] DOUGAN, M. The primacy of Union law over incompatible national measures. Beyond disapplication and towards a remedy of nullity. In: *Common Market Law Review* [online]. 2022, roč. 59, č. 5, s. 1301-1332. Dostupné na: https://doi.org/10.54648/cola2022093

[75] Ibid., s. 1321.

[76] Ibid., s. 1322.

[77] Ibid., s. 1324.

2.5 *AW „T“* – evolúcia sankcie nulity ako funkčného prostriedku ochrany súdov

K evolúcii prostriedku nulity došlo v rozhodnutí SDEÚ vo veci *AW „T“*[78] z roku 2025, ktorá sa taktiež týkala poľských súdnych reforiem. Tu Súdny dvor riešil otázku platnosti rozhodnutia mimoriadneho odvolacieho senátu poľského Najvyššieho súdu, ktorým určitú vec vrátil nižšiemu súdu na nové prejednanie.[79] Zásadným problémom bolo, že zloženie tohto senátu nespĺňalo požiadavky nezávislého a nestranného súdu zriadeného zákonom. Dokonca tento senát rozhodol napriek tomu, že v tej dobe bolo účinné predbežné opatrenie poľského Najvyššieho správneho súdu, ktoré pozastavilo výkon uznesenia, ktorým boli jeho členovia odporučení do funkcií.[80] Súdny dvor tu potvrdil, že ak súdny orgán poslednej inštancie nespĺňa požiadavky nezávislosti a nestrannosti, jeho kasačné rozhodnutie a vrátenie veci nižšiemu súdu musí byť považované za neexistujúce, pokiaľ je to nevyhnutné na zabezpečenie prednosti práva Únie. Zároveň vylúčil uplatnenie vnútroštátnych predpisov a judikatúry ústavného súdu, ktoré zakazujú nižším súdom preverovať zákonnosť menovania sudcov súdov vyššej inštancie pod hrozbou disciplinárnych sankcií.[81]

Týmto sankcia nulity nadobudla širšie uplatnenie ako nástroj na zabezpečenie efektívnej súdnej ochrany a obranu všeobecných súdov pred politicky ovládnutými súdmi vyššej inštancie. Právna doktrína tu tiež poukazuje na to, že ide o formu *ex ante* kontroly, kde rozhodnutie nezákonného súdu nikdy nenadobudne žiaden účinok – teda na základe jeho zloženia sa vo vzťahu k danému rozhodnutiu neaplikuje princíp *res iudicata*.[82] Grabowska-Moroz to hodnotí pozitívne, ako úspešný pokus SDEÚ neutralizovať hrozbu, ktorú predstavujú politicky ovládnuté súdy. Vysvetľuje, že zatiaľ čo vo *W.Ż.* bolo vyhlásenie rozhodnutia za nulitné obmedzené špecifickými podmienkami, prípad *AW „T“* umožňuje uplatniť túto sankciu oveľa širšie. SDEÚ týmto podľa nej dal

[78] Rozsudok Súdneho dvora zo 4. septembra 2025 vo veci C-225/22 (*AW „T“*) ECLI:EU:C:2025:649.

[79] Ibid., bod 12.

[80] Ibid., bod 18.

[81] Ibid., body 1 a 2 výroku.

[82] CALLEWAERT, J. What a difference a composition makes… Comparing AW ‘T’ with Walesa v. Poland on the lack of judicial independence and the use of extraordinary appeals in Poland. In: *Prof. Dr. iur. Johan Callewaert* [online]. 2025. Dostupné na: https://johan-callewaert.eu/what-a-difference-a-composition-makes-comparing-aw-t-with-walesa-v-poland-on-the-lack-of-judicial-independence-and-the-use-of-extraordinary-appeals-in-poland/ [cit. 28. 8. 2026].

poľským všeobecným súdom silný štít na ochranu pred zásahmi od nezákonných orgánov.[83] Skóra vníma toto rozhodnutie v poľskom politickom kontexte ako potrebné odsúdenie justičných reforiem a ako jasný príklad toho, ako zásahy do justície poškodzujú vymáhateľnosť práva. Nulita rozhodnutí politicky ovládnutých súdov znamená, že mnohé súdne konania sú teraz pozastavené alebo sa začínajú odznova, pretože tieto rozsudky sú z právneho hľadiska neexistujúce. Konštatuje, že samotná politická zmena (voľby novej vlády v roku 2023, ktorá nahradila vládu strany Právo a spravodlivosť) nestačí na reálne obnovenie nezávislosti súdnictva a v tomto kontexte víta tento rozsudok ako užitočný nástroj pre novú vládu a vyzýva, aby toto rozhodnutie využila na podporu svojich justičných reforiem.[84]

Podľa nášho názoru tento vývoj potvrdzuje, že zásada prednosti nie je statickou koncepciou, ale dynamickým nástrojom, ktorý sa prispôsobuje systémovým hrozbám pre právny štát a nezávislosť súdnictva. Myslíme si, že SDEÚ jasne ukázal, že prednosť sa musí ako aplikačný princíp pod tlakom kríz právneho štátu neustále vyvíjať. Celkovo, v rozhodnutí *W.Ż.* a naň nadväzujúcemu rozhodnutiu *AW „T“* pokračuje v hodnotovo orientovanej judikatúre, ktorej základy boli položené v rozhodnutiach *Associação Sindical dos Juízes Portugueses* a *Euro Box Promotion* a rozvíja svoju judikatúru o prednosti ako štíte všeobecných súdov pred postihom zo strany vyšších inštancií, ktoré sú (z titulu ich centralizácie) ľahšie ovládnuteľné politickou mocou. Súdny dvor tu správne identifikoval, že treba brániť všeobecné súdy a poskytol im efektívny nástroj na neutralizáciu hrozieb od politizovaných súdov. Celkovo túto evolúciu v hodnotovo orientovanej judikatúre vnímame ako potrebnú a stotožňujeme sa s citovanou doktrínou, že ide o legitímne posilnenie princípu prednosti, bez ktorého by nebolo možné zabezpečiť efektivitu práva Únie a ochrániť podstatu nezávislého výkonu súdnej moci.

[83] GRABOWSKA-MOROZ, B. Neutralising the Captured Court: Case AW ‘T’ and Its Impact on Polish Judiciary. In: *Verfassungsblog* [online]. 2025. Dostupné na: https://doi.org/10.59704/d15d06c2b61d89b2 [cit. 23. 8. 2026].

[84] SKÓRA, M. Null and Void: The CJEU Judgment on Poland's Chamber of Extraordinary Control and Public Affairs. In: *Verfassungsblog* [online]. 2025. Dostupné na: https://doi.org/10.59704/c9f2bc5a2dd23765 [cit. 29. 8. 2026].

2.6 *Komisia v. Malta*[85] – prednosť práva EÚ v oblasti výlučnej právomoci členského štátu?[86]

Ako sme pozorovali v analýze predchádzajúcich rozhodnutí, Súdny dvor sa v posledných rokoch čoraz viac stavia do pozície ochrancu základných hodnôt Únie proti hrozbám autokratického legalizmu. Odborná literatúra sa zhoduje na tom, že v reakcii na porušovanie princípov právneho štátu sa Súdny dvor presúva k asertívnejšej judikatúre, ktorú Schorkopf označuje aj ako „hodnotový konštitucionalizmus" (*value constitutionalism*)[87]. SDEÚ vníma EÚ ako úniu hodnôt, definovaných najmä v čl. 2 ZEÚ[88], čo odvodzuje z autonómie právneho systému Únie. Síce sa táto argumentácia prejavuje najvýraznejšie v posledných rokoch, túto argumentačnú líniu Súdny dvor rozvíja už od roku 2014, kedy, vo svojom právnom názore na pristúpenie Únie k EDĽP, položil základy pre vnímanie únijného právneho poriadku ako ústavného poriadku založeného na hodnotách.[89] Ako ďalej vysvetľuje Schorkopf, v judikatúre Súdneho dvora, *„referenčnou normou preskúmania nie sú len Zmluvy, ale aj ústavné princípy z nich odvodené. Autonómia a ústavnosť sa stávajú jedným."*[90]

[85] Rozsudok Súdneho dvora z 29. apríla 2025 vo veci C-181/23 (*Komisia v Malta*) ECLI:EU:C:2025:283.

[86] Autori považujú tento rozsudok za významný vo vzťahu k evolúcii princípu prednosti, pretože otázka právomoci EÚ a prednosti práva EÚ je prepojená, ako dokazuje aj doktrína *ultra vires* Spolkového ústavného súdu a v neposlednom rade aj samotná formulácia odôvodnenia tohto rozhodnutia, kde v bode 83 Súdny dvor spája princíp prednosti s povinnosťou členských štátov vykonávať aj svoje výlučné právomoci v súlade s právom Únie. Tento presah prednosti – tradične doktrinálne chápanej ako princíp, ktorý sa neuplatňuje v oblasti výlučných právomocí členských štátov – do tejto oblasti, predstavuje evolúciu vo vnímaní Súdneho dvora, ktorá podľa presvedčenia autorov nepochybne patrí do témy tohto článku.

[87] SCHORKOPF, F. Value Constitutionalism in the European Union. In: *German Law Journal* [online]. 2020, roč. 21, č. 5, s. 960. Dostupné na: https://doi.org/10.1017/glj.2020.51

[88] K tomuto Schorkopf hovorí, že *„Súdny dvor si zaslúži uznanie za to, že čoraz viac využíva ústavný jazyk a vykladá právo Európskej únie nielen z hľadiska jeho autonómie, ale aj s ohľadom na to, že táto autonómia je podložená hodnotovo orientovanou podstatou odolnou voči zmenám. Článok 2 ZEÚ by sa tak mohol stať večnou doložkou v komunitárnom práve. Autonómia sa mení na sebaurčenie a mohla by sa stať jadrom európskej suverenity."* (Ibid., s. 963, 964).

[89] Stanovisko Súdneho dvora z 18. decembra 2014, č. 2/13 („Stanovisko vydané na základe článku 218 ods. 11 ZFEÚ — Návrh medzinárodnej dohody — Pristúpenie Európskej únie k Európskemu dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd — Zlučiteľnosť uvedeného návrhu so Zmluvou o EÚ a Zmluvou o FEÚ") ECLI:EU:C:2014:2454.

[90] SCHORKOPF, F. (č. 87) s. 963.

Niektorí autori sú menej optimistickí a varujú, že takýto prístup môže viesť k bezhraničnému rozširovaniu pôsobnosti práva EÚ[91] – že hodnoty článku 2 ZEÚ sa stanú nástrojom prílišného súdneho aktivizmu zo strany SDEÚ a budú tak (prostredníctvom princípu prednosti) zasahovať do výlučných právomocí členských štátov. Obavy týchto autorov sa do istej miery potvrdili v rozhodnutí Súdneho dvora z roku 2025 vo veci *Komisia v. Malta*.

Centrálnou výzvou tohto prípadu bol program udeľovania občianstva investorom, ktorý zaviedla Malta v roku 2020. Tento na základe maltského zákona o občianstve umožňoval žiadateľom získať maltskú štátnu príslušnosť, a teda zároveň aj občianstvo EÚ, výmenou za peňažné platby alebo investície, bez požiadavky skutočnej väzby[92] medzi žiadateľom a štátom, ktorá sa obvykle preukazuje trvaním pobytu na území štátu, či napríklad znalosťou jazyka štátu. Malta za tento režim čelila kritike za komercializáciu občianstva Únie, čím mala narušiť princíp vzájomnej dôvery medzi členskými štátmi. Tento názor zdieľala aj Komisia, ktorá začala proti Malte konanie o tzv. infringemente. Základnou právnou otázkou po podaní žaloby na Súdny dvor bolo, či takýto transakčný režim nadobúdania občianstva porušuje čl. 20 ZFEÚ a čl. 4 ods. 3 ZEÚ, a to aj napriek tomu, že vymedzenie podmienok udelenia a straty občianstva zostáva vo výlučnej právomoci členských štátov.

V predchádzajúcich rozhodnutiach v tejto oblasti, SDEÚ preskúmaval len otázky odňatia občianstva, keďže tie majú za následok stratu práv vyplývajúcich z občianstva Únie[93] (veci *Rottmann*[94], *Tjebbes*[95], *JY*[96]). Vo veci *Komisia v. Malta* však Súdny dvor (v rozpore so

[91] GROUSSOT, X., VALERA, M. The Metamorphosis of EU Law through Article 19(1) TEU: From Loyalty to Value-laden Interpretation. In: *Europarättslig Tidskrift* [online]. 2025, roč. 26, č. 4, s. 591. Dostupné na: https://www.ert.se/Articles/downloadopenaccess/26453

[92] *genuine link* alebo *genuine connection* – Bližšie k opodstatnenosti tejto námietky pozri WEILER, J.H.H. Citizenship for Sale (Commission v Malta): Who of the Two Is Selling European Values? In: *Verfassungsblog* [online]. 2024. Dostupné na: https://doi.org/10.59704/f3c2e8cfd7fcbbe7 [cit. 21. 8. 2026].

[93] GYENEY, L. The Commission v Malta Judgment on Investor Citizenship: The Golden Age of Mutual Trust or the Seeds of a Reverse Luxembourg Compromise? In: *European Papers – A Journal on Law and Integration* [online]. 2026, roč. 11, č. 2, s. 1368. Dostupné na: https://doi.org/10.15166/2499-8249/914

[94] Rozsudok Súdneho dvora z 2. marca 2010 vo veci C-135/08 (*Rottman*) ECLI:EU:C:2010:104.

[95] Rozsudok Súdneho dvora z 12. marca 2019 vo veci C-221/17 (*Tjebbes*) ECLI:EU:C:2019:189.

[96] Rozsudok Súdneho dvora z 18. januára 2022 vo veci C-118/20 (*JY*) ECLI:EU:C:2022:34.

stanoviskom generálneho advokáta a názorom väčšiny právnej doktríny[97]) rozširuje svoju pôsobnosť aj na oblasť nadobúdania občianstva.

V odôvodnení svojho kontroverzného rozhodnutia Súdny dvor tvrdí, že k porušeniu práva Únie totiž môže dôjsť nielen pri odňatí, ale aj pri udelení občianstva a pokiaľ by pripustil obmedzenie jeho prieskumnej právomoci v tejto oblasti, šlo by o ohrozenie prednosti práva Únie.[98] Občianstvo Únie má so sebou niesť súbor osobných a politických práv, ktorých zmyslom je *„prispieť k uskutočňovaniu procesu integrácie, ktorý je hlavným zmyslom samotnej Únie, a tvoria tak neoddeliteľnú súčasť jej ústavného rámca.“*[99]

Pokračujúc vo svojej línii hodnotovej judikatúry, SDEÚ sa odvoláva na čl. 2 ZEÚ a hovorí, že nemožno pripustiť, aby členský štát vykonával svoju (výlučnú) právomoc v oblasti udeľovania občianstva spôsobom, ktorý by bol zjavne nezlučiteľný so samotnou povahou občianstva Únie.[100] Z toho vyplýva, že keď Malta stanovila podmienky nadobúdania občianstva podľa peňažných transakcií, porušila tým požiadavku osobitného vzťahu solidarity a lojality, medzi členským štátom a jeho štátnymi príslušníkmi, čím narušila vzájomnú dôveru, na ktorej je založené občianstvo Únie a porušila svoje povinnosti vyplývajúce zo Zmlúv.[101] Ako podporný argument SDEÚ použil aj skutočnosť, že Malta propagovala tento program *„ako program naturalizácie, ktorý ponúka predovšetkým výhody vyplývajúce z občianstva Únie, najmä práva slobodne sa pohybovať a zdržiavať sa v iných členských štátoch.“*[102]

Záver Súdneho dvora teda možno zhrnúť nasledovne: hoci členské štáty si zachovávajú právomoc upravovať nadobúdanie štátnej príslušnosti, výkon tejto právomoci je obmedzený právom EÚ, najmä princípom lojálnej spolupráce a integritou občianstva Únie, ktorá vyplýva z hodnôt čl. 2 ZEÚ.

Ide o rozhodnutie, ktorým Súdny dvor otvoril novú etapu chápania právneho statusu občianstva Európskej únie, pričom svoje odôvodnenie oprel nie o princípy medzinárodného práva, ako napr. „skutočná väzba“ (*genuine link*), ale o ústavné princípy únijného práva, akými sú

[97] BASHESKA, E., KOCHENOV, D. V. A Successful Attempt To Hijack the Union's Liberal Promise: Commission v Malta. In: *Nordic Journal of European Law* [online]. 2026, roč. 9, č. 2, s. 40. Dostupné na: https://doi.org/10.36969/njel.v9i2.29099

[98] *Komisia v Malta*, bod 85.

[99] Ibid., bod 91.

[100] Ibid., bod 95.

[101] Ibid., bod 99.

[102] Ibid., bod 120.

vzájomná dôvera a lojálna spolupráca.[103] Ako hovorí Matuška, *„Zo systému, v ktorom členské štáty mali slobodnú voľbu determinovať podmienky udelenia občianstva a občianstvo Únie bolo odvodené od občianstva členského štátu, sa prostredníctvom judikatúry stal systém, kedy občianstvo Únie reguluje udelenie národného občianstva.“*[104] Je pozoruhodné, že vo svojej argumentácii sa Súdny dvor vyhol riešeniu možného rozporu s Vyhlásením č. 2, ktoré hovorí, že *„otázka, ktorého členského štátu má osoba štátnu príslušnosť, sa rieši výlučne na základe vnútroštátneho práva príslušného členského štátu,“*[105] a to napriek tomu, že generálny advokát sa naň vo svojom stanovisku v tejto veci explicitne odvolával.[106]

Ako priznáva sám Súdny dvor, týmto rozhodnutím zasahuje do výkonu výlučnej právomocí členských štátov.[107] Tiež nejde tu o hocijakú právomoc, ale o právomoc, ktorá tvorí základ ústavných identít štátov – nadobúdanie občianstva ako režim vstupovania do trvalého právnopolitického vzťahu medzi štátom a jeho občanmi. Myslíme si, že nie je kontroverzné tvrdiť, že čím väčší posun súdne rozhodnutie prináša, tým presvedčivejšie by malo byť odôvodnenie takéhoto rozhodnutia. No podľa názoru právnej doktríny, toto očakávanie Súdny dvor nesplnil. Viacerí autori vnímajú toto rozhodnutie ako revolučný krok vo vnímaní práva Únie, ktorému chýba potrebné odôvodnenie.

Groussot a Valera napríklad vyjadrujú pochopenie pre snahu chrániť spoločné hodnoty EÚ a bojovať proti komercializácii únijného občianstva, no toto rozhodnutie označujú za „zlé právo“ (*bad law*), ktoré namiesto princípu právneho štátu (*rule of law*) presadzuje nebezpečnú „vládu prostredníctvom práva“ (*rule by law*)[108]. Súdnemu dvoru vyčítajú, že si prostredníctvom doktríny hodnotového konštitucionalizmu prisvojuje neobmedzenú právomoc bez náležitej ústavnej kontroly, čím ignoruje princíp prenesenia právomocí (*Kompetenz-Kompetenz*) a uchyľuje sa k nelegitímnemu súdnemu aktivizmu.[109] S odkazom na teóriu Dietera Grimma varujú pred javom „nadmernej

[103] MATUŠKA, P. Občianstvo Európskej únie: rozhodnutie vo veci zlatých pasov znamená revolúciu alebo evolúciu? In: *Justičná revue*. 2025, roč. 77, č. 10, s. 2.

[104] Ibid., s. 9.

[105] Vyhlásenie č. 2 o štátnej príslušnosti členského štátu, ktoré členské štáty pripojili k záverečnému aktu Zmluvy o Európskej únii (Ú. v. ES C 191, 1992, s. 98).

[106] Stanovisko generálneho advokáta Collinsa zo 4. októbra 2024 vo veci C-181/23 (*Komisia v Malta*) ECLI:EU:C:2024:849, bod 45.

[107] *Komisia v Malta*, bod 98.

[108] GROUSSOT, X., VALERA, M. (č. 89) s. 590.

[109] Ibid., s. 592.

konštitucionalizácie“ (*over-constitutionalisation*)[110], ktorá poškodzuje demokratické základy Únie a je jednou z primárnych príčin európskej krízy legitimity, keďže legitimita európskych inštitúcií je *„založená na rešpektovaní rozdelenia kompetencií stanovenom článkom 4 ods. 1 ZEÚ“*.[111]

Ako príklad najtvrdšej kritiky slúži článok od autorov Basheska a Kochenov[112], ktorí zastávajú názor, že toto rozhodnutie nie je ani príkladom *rule by law*[113], pričom tvrdia, že Súdny dvor na svoje rozhodnutie *„nepotreboval žiadne právo ani právne argumenty“* a *„vytvoril takú verziu občianstva EÚ, ktorá je neopodstatnená Zmluvami a obsahuje len osamotený odkaz na pojem ‚solidarita‘“*[114]. Týmto podľa nich Súdny dvor rezignoval na hodnoty zákonnosti, demokracie a princíp právnej istoty a ohrozil právne postavenie skupiny európskych občanov, práva ktorých chce odňať autoritou súdneho rozhodnutia.[115] Celkovo to hodnotia ako politizáciu súdu a príklad pokračujúcej tendencie „autoritárskeho liberalizmu“ inštitúcií Európskej únie optikou teórie Michaela Wilkinsona.[116]

Na druhej strane, niektorí autori vnímajú prínos tohto rozhodnutia, avšak aj títo autori varujú pred prekročením kompetencií zo strany Súdneho dvora. Napríklad Moravcová vo svojom článku zastáva progresívny postoj a podporuje kroky SDEÚ k aktívnemu presadzovaniu hodnôt čl. 2 ZEÚ, pričom verí, že kombinácia tohto článku a princípu lojálnej spolupráce (čl. 4 ods. 3 ZEÚ) poskytuje Komisii legitímny nástroj na kontrolu aj v oblastiach výlučnej právomoci štátov.[117] Na druhej strane však kriticky vníma, že súd sa nezaoberal argumentom národnej identity (čl. 4 ods. 2 ZEÚ), ktorý namietala Malta[118] a stotožňuje sa s pragmatickým názorovým prúdom, ktorý varuje, že ak sa

[110] GRIMM, D. *The Constitution of European Democracy*. Oxford: Oxford University Press, 2017. In: GROUSSOT, X., VALERA, M. (č. 89).

[111] GROUSSOT, X., VALERA, M. (č. 89), s. 594.

[112] BASHESKA, E., KOCHENOV, D. V. A Successful Attempt To Hijack the Union's Liberal Promise: Commission v Malta. In: *Nordic Journal of European Law* [online]. 2026, roč. 9, č. 2. Dostupné na: https://doi.org/10.2139/ssrn.6466803

[113] Ibid., s. 43.

[114] Ibid., s. 36.

[115] Ibid., s. 40.

[116] WILKINSON, M. A. *Authoritarian Liberalism and the Transformation of Modern Europe*. Oxford: Oxford University Press, 2021. In: BASHESKA, E., KOCHENOV, D. V. (č. 112), s. 41.

[117] MORAVCOVÁ, D. Battling Member States' Competence in the Field of Citizenship: The Case of Commission v Malta. In: *Studia Europejskie – Studies in European Affairs* [online]. 2026, roč. 30, č. 1, s. 344. Dostupné na: https://doi.org/10.33067/SE.1.2026.18

[118] Ibid., s. 342.

v priebehu nasledujúcich rokov ukáže, že inštitúcie EÚ a členské štáty venujú hodnotám čl. 2 ZEÚ len formálnu pozornosť, hrozí, že Súdny dvor v tomto rozhodnutí „precenil svoje sily“, čo by mohlo mať pre jeho legitimitu nebezpečné následky.[119] Autorka preto apeluje na rešpektovanie princípu právnej istoty a ochrany legitímnych očakávaní pri implementácii tohto rozsudku (aby nedochádzalo k odnímaniu európskeho občianstva osobám, ktoré ho už nadobudli cez maltský program).[120]

Určite súhlasíme s prevládajúcim názorom, že program občianstva investorom, ktorý zaviedla Malta, by nemal byť prípustný v rámci Únie, a preto rozumieme prínosu tohto rozhodnutia z praktického hľadiska. Problematickou však podľa autorov vyznieva extenzívna interpretácia prednosti, ktorú tu použil Súdny dvor na umožnenie zásahu do tak citlivej oblasti, akou je nadobúdanie občianstva štátu, a to bez presvedčivého odôvodnenia. Sme presvedčení, že pri zhodnotení tohto odôvodnenia nemôže ostať bez kritiky fakt, že Súdny dvor sa ani nepokúsil presvedčivo oponovať argumentom generálneho advokáta Collinsa, ktorý vo svojom názore vychádzal z Vyhlásenia č. 2. Rovnako sa nevysporiadal ani s argumentami Malty. Tieto nedostatky neprispievajú k legitimite Súdneho dvora, nakoľko ako vrcholná súdna inštitúcia, jej legitimita stojí na presvedčivosti svojej argumentácie a rešpektovaní spravodlivého procesu a všetkých subjektov, ktoré sa na tomto procese podieľajú.

Súdny dvor vytvoril doktrínu hodnotového konštitucionalizmu s cieľom posilniť právny poriadok Únie pred vonkajšími zásahmi. V prípadoch *Euro Box Promotion* a *W.Ż.* sme pozorovali, ako tento hodnotovo orientovaný prístup je prínosný pre ochranu nezávislosti sudcov a integrity právneho poriadku Únie. Prípad Malty však nebezpečne osciluje na hranici sudcovského aktivizmu, ak nie je za ňou, čo môže mať z dlhodobého hľadiska destabilizačný účinok.

Záver

Podľa Bobeka[121] v sebe princíp prednosti nesie viac politických ako právnych ťažkostí. Každý viacúrovňový systém noriem potrebuje svoju hierarchiu. S týmto je potrebné súhlasiť. Preto základnú otázku, ktorú

[119] Ibid., s. 345.
[120] Ibid.
[121] BOBEK, M. (č. 25), s. 177.

je potrebné si položiť, je, či vidíme zmysel v európskej integrácií ako takej (bez ohľadu na možný nesúhlas s niektorými prvkami integrácie). Ak na túto otázku odpovieme pozitívne, že integrácia vo všeobecnosti má zmysel, potom niet inej cesty, ako súhlasiť aj s princípom prednosti, pretože bez neho nie je projekt EÚ prakticky možný.

Na druhej strane, je možné pozorovať, ako princíp prednosti, ktorého základy sú položené pred viac ako šesťdesiatimi rokmi, neboli ani neskôr pristupujúcimi štátmi úplne akceptovateľné. Čiastočne to súvisí so slabým právnym základom tohto princípu, ktorý nebol úplne odstránený ani v prípade *Euro Box Promotion*.

Judikatúra súvisiaca s princípom prednosti sa postupne kryštalizovala, avšak bez dramatických zvratov. Dlhé desaťročia balansoval princíp prednosti na bode, v ktorom sa stretával absolútny charakter princípu prednosti z pohľadu SDEÚ s implicitnou, aj keď nie bezvýhradnou a nepodmienenou, akceptáciou zo strany členských štátov.

Vo vzťahu k odpovedi na otázku kladenú týmto článkom – dochádza zo strany SDEÚ k posunu čo sa týka definície princípu prednosti? Analýzu štyroch rozhodnutí môžeme uzavrieť nasledovne. Judikatúra v ostatných rokoch je v zásade opäť iba reakciou na konkrétne situácie, ktoré sa vyskytli v konkrétnych členských štátoch – práve tieto vnútroštátne zmeny nútili Súdny dvor k väčšiemu presadzovaniu prvkov hodnotového konštitucionalizmu vo svojej judikatúre, no opäť s cieľom dosiahnutia účelu, ktorý mala prednosť už na začiatku. Preto sme toho názoru, že je možné vyvodzovať isté závery, avšak tieto nemusia byť také radikálne. Ani pri rozsudku *Poplawski* nedošlo k zmene v nastavení princípu prednosti, hoc by sa tak mohlo pri čítaní tohto rozsudku zdať. Domnievame sa, že ani v analyzovaných prípadoch nedôjde k úplnej revolúcii, akú by predstavoval napríklad následok neplatnosti pre rozporný vnútroštátny akt (*W.Ż.*). Tiež sa domnievame, že SDEÚ bude rešpektovať výlučné právomoci členských štátov, napriek rozsudku *Komisia v. Malta*. Áno, dochádza k posunu v definícii prednosti, avšak ide skôr o reaktívnu evolúciu na situáciu v konkrétnych prípadoch, než o radikálnu revolúciu, ktorá by mala za následok úplnú zmenu paradigmy.

Zoznam použitej literatúry

1. BASHESKA, E., KOCHENOV, D. V. A Successful Attempt To Hijack the Union's Liberal Promise: Commission v Malta. In: *Nordic Journal*

of European Law [online]. 2026, roč. 9, č. 2, s. 36–72. Dostupné na: https://doi.org/10.36969/njel.v9i2.29099

2. BOBEK, M. The effects of EU law in the national legal systems. In: BARNARD, C., PEERS, S. (eds.) *European Union Law*. 4. vyd. Oxford: Oxford University Press, 2023, s. 151-191. ISBN 978-0-19-286383-6.
3. CALLEWAERT, J. What a difference a composition makes… Comparing AW 'T' with Walesa v. Poland on the lack of judicial independence and the use of extraordinary appeals in Poland. In: *Prof. Dr. iur. Johan Callewaert* [online]. 2025. Dostupné na: https://johan-callewaert.eu/what-a-difference-a-composition-makes-comparing-aw-t-with-walesa-v-poland-on-the-lack-of-judicial-independence-and-the-use-of-extraordinary-appeals-in-poland/ [cit. 28. 8. 2026].
4. CHALMERS, D., DAVIES, G., MONTI, G. *European Union Law.* 5. vyd. Cambridge: Cambridge University Press, 2024, 1100 s. ISBN 978-1-009-23030-8.
5. CRAIG, P., DE BÚRCA, G. *EU Law. Text, Cases and Materials*. 8. vyd. Oxford: Oxford University Press, 2024, 1222 s. ISBN 978-0-19-891552-2.
6. DE WITTE, B. Direct Effect, Primacy, and the Nature of the Legal Order. In: CRAIG, P., DE BÚRCA, G. *The Evolution of EU Law.* 3. vyd. Oxford: Oxford University Press, 2021, s. 188–227. ISBN 978-0-19-284655-6.
7. DOUGAN, M. The primacy of Union law over incompatible national measures. Beyond disapplication and towards a remedy of nullity. In: *Common Market Law Review* [online]. 2022, roč. 59, č. 5, s. 1301–1332. Dostupné na: https://doi.org/10.54648/cola2022093
8. ELEFTHERIADIS, P. The Primacy of EU Law: Interpretive, not Structural. In: *European Papers* [online]. 2023, roč. 8, č. 3, s. 1255–1291. Dostupné na: https://doi.org/10.15166/2499-8249/717
9. FILIPEK, P., TABOROWSKI, M. From Romania with Love: The CJEU confirms criteria of independence for constitutional courts. In: *Verfassungsblog* [online]. 2022. Dostupné na: https://verfassungsblog.de/from-romania-with-love/ [cit. 30. 8. 2026]
10. FUNTA, R., JURIS, F., KLIMEK, L. *Európske právo. 3., doplnené a rozšírené vydanie.* Bratislava: Wolters Kluwer SR s. r. o., 2024. ISBN 978-80-571-0662-3.
11. GRABOWSKA-MOROZ, B. Neutralising the Captured Court: Case AW 'T' and Its Impact on Polish Judiciary, In: *Verfassungsblog* [online]. 2025. Dostupné na: https://doi.org/10.59704/d15d06c2b61d89b2 [cit. 23. 8. 2026]
12. GROUSSOT, X., VALERA, M. The Metamorphosis of EU Law through Article 19(1) TEU: From Loyalty to Value-laden Interpretation.

In: *Europarättslig Tidskrift* [online]. 2025, roč. 26, č. 4, s. 567-596. Dostupné na: https://www.ert.se/Articles/downloadopenaccess/26453
13. GYENEY, L. The Commission v Malta Judgment on Investor Citizenship: The Golden Age of Mutual Trust or the Seeds of a Reverse Luxembourg Compromise? In: *European Papers – A Journal on Law and Integration* [online]. 2026, roč. 11, č. 2, s. 1367–1386. Dostupné na: https://doi.org/10.15166/2499-8249/914
14. JARACZAWSKI, J. Gazing into the Abyss: The K 3/21 decision of the Polish Constitutional Tribunal, In: *Verfassungsblog* [online]. 2021. Dostupné na: https://verfassungsblog.de/gazing-into-the-abyss/ [cit. 19. 8. 2026].
15. KIŠŠOVÁ, S. An Overview of the Doctrine of Ultra Vires from the Perspective of the German Federal Constitutional Court and the Polish Constitutional Court. In: *Slovak Yearbook of European Union Law* [online]. 2022, roč. 2, s. 33–48. Dostupné na: https://doi.org/10.54869/syeul.2022.2.330
16. KIŠŠOVÁ, S. On a Constitutional and National Identity of the EU Member States: Same But Different? In: *Balkan Social Science Review* [online]. 2025, roč. 26, s. 157–183. Dostupné na: https://doi.org/10.46763/BSSR252626157k
17. KIŠŠOVÁ, S. Prednosť práva EÚ. In: PATAKYOVÁ M. T. a kol. *Právo EÚ. Inštitucionálny systém a systém práva*. Bratislava: Wolters Kluwer SR s. r. o., 2025, s. 491–501. ISBN 978-80-7160-752-6.
18. MATUŠKA, P. Občianstvo Európskej únie: rozhodnutie vo veci zlatých pasov znamená revolúciu alebo evolúciu? In: *Justičná revue*. 2025, roč. 77, č. 10, s. 933–952.
19. MATUŠKA, P. Pohľad Luxemburgu na ústavné súdy: Ako právo Európskej únie redefinuje postavenie ústavných súdov prostredníctvom princípu prednosti. In: *Právnik* [online]. 2026, č. 3, s. 248–270. Dostupné na: https://www.ilaw.cas.cz/upload/web/files/pravnik/issues/2026/3/4_Matuska_248-270_3_2026.pdf
20. MONCIUNSKAITE, B. The Shifting Landscape of Judicial Independence Criteria Under the Preliminary Reference Procedure: A Comment on the CJEU's Recent Case Law and the Trajectory of Article 267 TFEU, In: *Hague Journal on the Rule of Law* [online]. 2025, roč. 17, č. 1, s. 95–116. Dostupné na: https://doi.org/10.1007/s40803-024-00243-2
21. MORAVCOVÁ, D. Battling Member States' Competence in the Field of Citizenship: The Case of Commission v Malta. In: *Studia Europejskie – Studies in European Affairs* [online]. 2026, roč. 30, č. 1, s. 329–348. Dostupné na: https://doi.org/10.33067/SE.1.2026.18
22. O'NEILL, R. Defending Judicial Independence in Court: A Subjective Right to Independence in EU Law. In: *Liverpool Law Review* [online].

2025, roč. 46, č. 1, s. 65–84. Dostupné na: https://doi.org/10.1007/s10991-024-09376-8

23. Rozhodnutie Spolkového ústavného súdu Nemecka z 29. mája 1974 vo veci 37 BVerfGE 271 (*Solange I*).
24. Rozhodnutie Spolkového ústavného súdu Nemecka z 22. októbra 1986 vo veci 73 BVerfGE 339 (*Solange II*).
25. Rozhodnutie Spolkového ústavného súdu Nemecka z 12. októbra 1993 vo veciach 2 BvR 2134/92 a 2 BvR 2159/92 (*Maastricht*).
26. Rozhodnutie Spolkového ústavného súdu Nemecka z 30. júna 2009 vo veci 2 BvE 2/08 (*Lissabon*).
27. Rozsudok Európskeho súdu pre ľudské práva vo veci *Xero Flor proti Poľsku*, č. 4907/18, zo 7. mája 2021.
28. Rozsudok Súdneho dvora EHS z 5. februára 1963 vo veci 26/62 (*Van Gend en Loos)* ECLI:EU:C:1963:1.
29. Rozsudok Súdneho dvora EHS z 15. júla 1964 vo veci 6/64 (*Costa v ENEL)* ECLI:EU:C:1964:66.
30. Rozsudok Súdneho dvora EHS zo 17. decembra 1970 vo veci 11/70 (*Internationale Handelsgesellschaft)* ECLI:EU:C:1970:11.
31. Rozsudok Súdneho dvora zo 14. decembra 1971 vo veci 43/71 (*Politi v Ministero delle finanze*) ECLI:EU:C:1971:122.
32. Rozsudok Súdneho dvora zo 4. decembra 1974 vo veci 41/74 (*van Duyn v Home Office*) ECLI:EU:C:1974:133.
33. Rozsudok Súdneho dvora EHS z 9. marca 1978 vo veci 106/77 (*Simmenthal*) ECLI:EU:C:1978:49.
34. Rozsudok Súdneho dvora z 22. júna 1989 vo veci 103/88 (*Fratelli Costanzo SpA v Comune di Milano*) ECLI:EU:C:1989:256.
35. Rozsudok Súdneho dvora z 22. októbra 1998 v spojených veciach C-10/97 až C-22/97 (*IN.CO.GE.'90*) ECLI:EU:C:1998:498.
36. Rozsudok Súdneho dvora z 2. marca 2010 vo veci C-135/08 (*Rottman*) ECLI:EU:C:2010:104.
37. Rozsudok Súdneho dvora z 8. septembra 2010 vo veci C-409/06 (*Winner Wetten*) ECLI:EU:C:2010:503.
38. Rozsudok Súdneho dvora z 27. februára 2018 vo veci C-64/16 (*Associação Sindical dos Juízes Portugueses*) ECLI:EU:C:2018:117.
39. Rozsudok Súdneho dvora z 26. februára 2019 vo veciach C-202/18 a C-238/18 (*Rimšēvičs*) ECLI:EU:C:2019:139.
40. Rozsudok Súdneho dvora z 12. marca 2019 vo veci C-221/17 (*Tjebbes*) ECLI:EU:C:2019:189.
41. Rozsudok Súdneho dvora z 24. júna 2019 vo veci C-573/17 (*Daniel Adam Popławski*) ECLI:EU:C:2019:530.
42. Rozsudok Súdneho dvora z 25. júna 2020 vo veci C-24/19 A *(Veterné elektrárne v Aaltre)* ECLI:EU:C:2020:503.

43. Rozsudok Súdneho dvora zo 6. októbra 2021 vo veci C-487/19 (*W.Ż.*) ECLI:EU:C:2021:798.
44. Rozsudok Súdneho dvora z 21. decembra 2021 vo veciach C-357/19, C-379/19, C-547/19, C-811/19 a C-840/19 (*Euro Box Promotion a iní*) ECLI:EU:C:2021:1034.
45. Rozsudok Súdneho dvora z 18. januára 2022 vo veci C-118/20 (*JY*) ECLI:EU:C:2022:34.
46. Rozsudok Súdneho dvora z 29. apríla 2025 vo veci C-181/23 (*Komisia v. Malta*) ECLI:EU:C:2025:283.
47. Rozsudok Súdneho dvora zo 4. septembra 2025 vo veci C-225/22 (*AW „T“*) ECLI:EU:C:2025:649.
48. SCHORKOPF, F. Value Constitutionalism in the European Union. In: *German Law Journal* [online]. 2020, roč. 21, č. 5, s. 956-967. Dostupné na: https://doi.org/10.1017/glj.2020.51
49. SKÓRA, M. Null and Void: The CJEU Judgment on Poland's Chamber of Extraordinary Control and Public Affairs. In: *Verfassungsblog* [online]. 2025. Dostupné na: https://doi.org/10.59704/c9f2bc5a2dd23765 [cit. 29. 8. 2026]
50. Stanovisko generálneho advokáta Collinsa zo 4. októbra 2024 vo veci C-181/23 (*Komisia v Malta*) ECLI:EU:C:2024:849.
51. Stanovisko Súdneho dvora z 18. decembra 2014, č. 2/13 („Stanovisko vydané na základe článku 218 ods. 11 ZFEÚ – Návrh medzinárodnej dohody – Pristúpenie Európskej únie k Európskemu dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd – Zlučiteľnosť uvedeného návrhu so Zmluvou o EÚ a Zmluvou o FEÚ“) ECLI:EU:C:2014:2454.
52. Vyhlásenie č. 2 o štátnej príslušnosti členského štátu, ktoré členské štáty pripojili k záverečnému aktu Zmluvy o Európskej únii (Ú. v. ES C 191, 1992, s. 98).
53. WEBER, F. The Identity of Union Law in Primacy: Piercing Through Euro Box Promotion and Others. In: *European Papers* [online]. 2022, roč. 7, č. 2, s. 749–771. Dostupné na: https://www.europeanpapers.eu/system/files/pdf_version/EP_eJ_2022_2_2_Articles_Ferdinand_Weber_00597.pdf
54. WEILER, J.H.H. Citizenship for Sale (Commission v Malta): Who of the Two Is Selling European Values? In: Verfassungsblog [online]. 14. 4. 2024. Dostupné na: https://doi.org/10.59704/f3c2e8cfd7fcbbe7 [cit. 21. 8. 2026]
55. Zmluva o založení Európskeho hospodárskeho spoločenstva z 25. marca 1957.